

О.В. Вакун, к.е.н., доц.
А.М. Вінтоняк, доктор філософії, ст. викладач
М.Я. Заяць, к.е.н., доц.

*Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту
Західноукраїнського національного університету*

Особливості розвитку необанків як складової цифрової економіки

Необанки як суб'єкти фінансового ринку – це фінтех-компанії, що діють за власною банківською ліцензією або на основі ліцензії існуючого банку. Вони зосереджені виключно на цифровому середовищі і не мають традиційних фізичних відділень. Це дозволяє їм зменшити витрати та пропонувати більш вигідні комісійні ставки й відсоткові ставки для своїх клієнтів. Необанки володіють цифровими платформами, що базуються на мобільних додатках та вебплатформах. Це надає можливість надавати інноваційні та зручні фінансові послуги, що приваблюють молоду та технологічно орієнтовану аудиторію. Крім того, цифрова трансформація спонукає до створення нових форматів надання платіжних послуг. Необанки часто впроваджують інноваційні рішення, такі як передплачені картки, безконтактні платежі та мобільні перекази коштів, що полегшує проведення оперативних операцій для клієнтів. Деякі необанки спеціалізуються на наданні інвестиційних послуг, що дозволяє клієнтам інвестувати у різні активи через цифрові платформи з низькими комісійними та мінімальними обмеженнями. Необанки можуть пропонувати інноваційні підходи до кредитування, такі як використання альтернативних даних для оцінки кредитної спроможності або надання миттєвих кредитів через мобільний додаток. Використання цифрових технологій дозволяє необанкам пропонувати клієнтам спрощений процес реєстрації та отримання послуг, що привертає нових користувачів. Цифровізація дозволяє необанкам надавати послуги через мобільні додатки та вебплатформи, що робить їх дуже зручними та доступними для клієнтів. Клієнти можуть здійснювати операції, перевіряти стан рахунків, робити перекази коштів і отримувати фінансові послуги з будь-якого місця зі зручністю та швидкістю.

Ключові слова: цифровізація; необанкінг; фінтех-банки.

Актуальність теми. Розвиток технологій та їх впровадження у фінансовому секторі призводить до виникнення не лише нових послуг, але і нових форм діяльності. Зокрема, поєднання технологій і банківської діяльності зумовило виникнення необанків. Необанки як суб'єкти фінансового ринку – це фінтех-компанії, що діють за власною банківською ліцензією або на основі ліцензії існуючого банку. Вони зосереджені виключно на цифровому середовищі і не мають традиційних фізичних відділень. Це дозволяє їм зменшити витрати та пропонувати більш вигідні комісійні ставки та відсоткові ставки для своїх клієнтів.

Функціонування необанків як сучасної альтернативи традиційним банкам є результатом розвитку цифрових технологій. У світі спостерігається стрімкий розвиток цифрового клієнтського середовища в багатьох сферах економічних відносин. Як результат, необхідність забезпечити можливість проведення розрахунків та оплати платежів без відвідування банківських відділень стала необхідною передумовою для подальшого розвитку товарно-грошових відносин. Необанки пропонують всі банківські послуги без необхідності особисто відвідувати банківську установу. Проте ці зручності використання фінансових послуг пов'язані з певними ризиками, що є типовими для цифрових продуктів. Це зумовлює виникнення необхідності пошуку балансу між зручністю та безпекою послуг, що надають необанки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спираються автори. Необанкінг є новим явищем у сфері бізнесу, а тому дослідження, присвячені цьому питанню, розкривають доволі різні аспекти. Одна група дослідників досліджувала питання виникнення необанків (З.Темелков [17]; [11]; Р.Шеттар [14]). Інша група дослідників досліджувала питання бізнес-моделей, за якими працюють необанки ([4]; К.Штегмеер та М.Вербург [16]; Р.Ріпу [12]; К.Шабу та Р.Васантагоал [13]). Окремо варто зазначити, що серед наукових досліджень значну увагу присвячено ризикам діяльності необанків як для клієнтів, так і для банківської системи країни (С.Бансал та Н.Гарг [2]; РwС [10]; В.Койбійчук, Н.Островська, Ф.Кашієва, А.Квілінські [7]; З.Темелков [18]; Т.Джагірч та А.Амон [6]; Л.Гордяньська, Т.Носенко, В.Вембер [3]). У науковій літературі також досліджувалося питання відмінностей необанків та традиційних банків (Г.Гопкінсон, Д.Кларова, Р.Туркан, В.Гулієва [5]; В.Мурінді, Е.Різолос, М.Захарідас [9]; К.Банга, Ф.Біна, П.Манчандані, В.Шукла [1]; McKinsey & Company [8]). Вказані дослідження свідчать про актуальність теми необанкінгу та її багатогранність. З першого погляду видається, що необанки це ті самі традиційні банки, але детальніший розгляд цього питання показує, що необанки використовують зовсім інші підходи до побудови бізнес-моделей, співпраці з клієнтами та розвивають інший спектр послуг для своїх клієнтів.

Метою статті є дослідження сутності необанків як складової цифрової економіки.

Викладення основного матеріалу. Основна відмінність та ознака необанків – це характер їх взаємодії з клієнтами. Необанки взаємодіють зі своїми клієнтами в онлайн-режимі через смартфони, планшети, персональні комп’ютери. Головна ідея необанкінгу в даний період полягає у максимальному задоволенні потреб клієнтів, мінімізації часових і фінансових витрат та усуненні проблем, що виникають у межах співпраці з традиційними банківськими установами. Ефективне функціонування небаанків ґрунтується на повноцінній нормативно-законодавчій базі, розвиненій економіці та фінансовій грамотності населення.

В останні роки спостерігається значне зростання обсягу ринку необанкінгу, що свідчить про те, що все більше користувачів банківських послуг віддають перевагу цифровим рішенням у використанні банківських послуг (рис. 1).

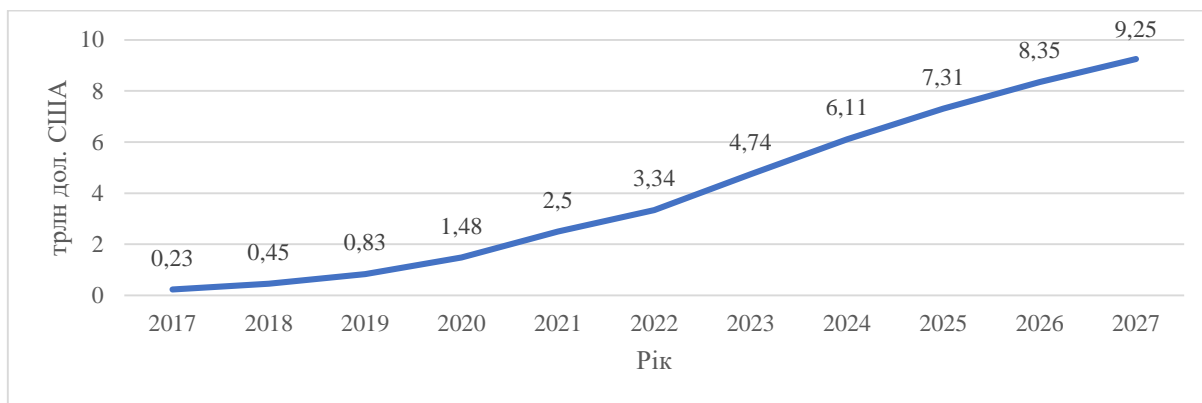

Рис. 1. Динаміка зростання ринку необанків у світі [15]

Дані на рисунку 1 свідчать про те, що обсяг транзакцій небаанків зростає з кожним роком, хоча і темпи приросту зменшуються. Зменшення щорічного приросту пояснюється поступовою насиченістю ринку, а також тим, що необанки конкурують із класичними банками, які також пропонують своїм клієнтам онлайн-послуги. В той же час спостерігається стрімке зростання чисельності клієнтів небаанків (рис. 2), що є свідченням стрімкого розвитку свого сектору фінансового ринку.

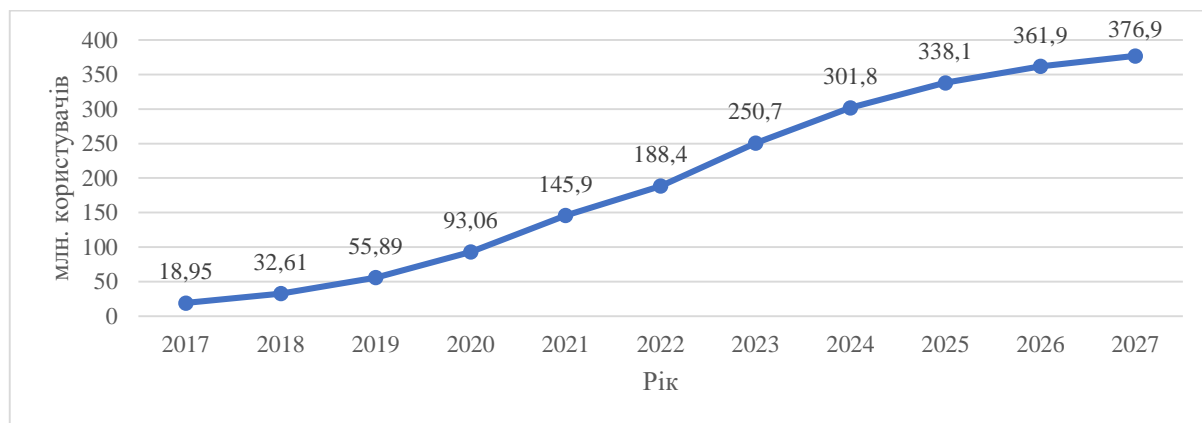

Рис. 2. Динаміка зростання клієнтів небаанків у світі [15]

Активізації клієнтського залучення небаанками суттєво посприяли карантинні обмеження, пов’язані з пандемією Covid-19. Соціальне дистанціювання та обмеження на особистісні контакти між людьми суттєво ускладнили відвідування банківських установ. Класичні банки активізували розробку цифрових продуктів для взаємодії з клієнтами. Проте небаанки мають зовсім іншу філософію свого бізнесу, що ґрунтується на повній дистанційній взаємодії.

Дані на рисунку 3 свідчать про стійку тенденцію до зростання обсягу транзакцій небаанків у розрахунку на 1 користувача.

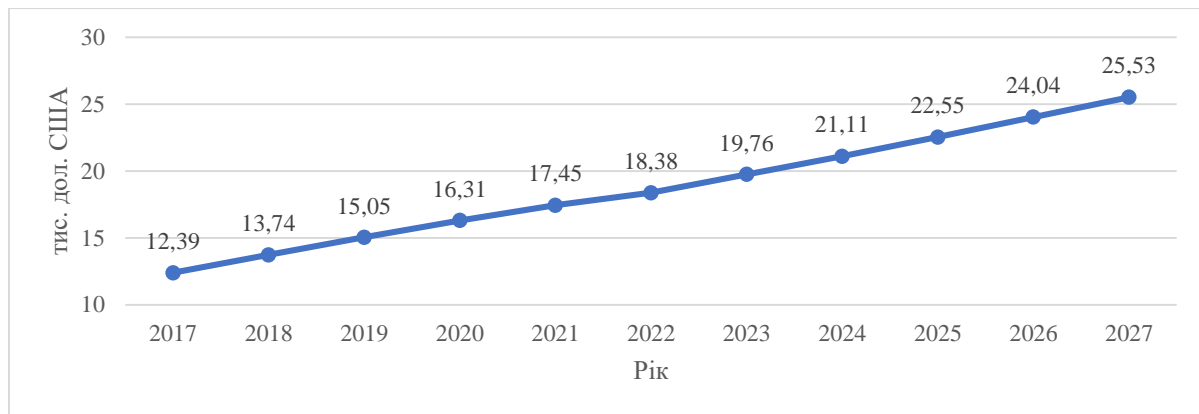

Рис. 3. Обсяг транзакцій необанків у середньому на одного користувача [15]

Така тенденція свідчить про те, що разом із кількістю клієнтів необанків зростає також обсяг розрахунків, які вони проводять. Це свідчить зокрема і про те, що відбувається перетік капіталів від традиційних банків у розпорядження необанків, а значить користувачі довіряють таким фінтех-банкам. Не поодинокі випадки, коли клієнти мають рахунки відкриті в різних банках, і зокрема клієнти відкривають рахунки в необанках для того, щоб мати доступ до сервісів, які вони пропонують.

Станом на 2022 рік на 10 найбільших необанків світу припадало більше за 60 % клієнтів усіх необанків (рис. 4).

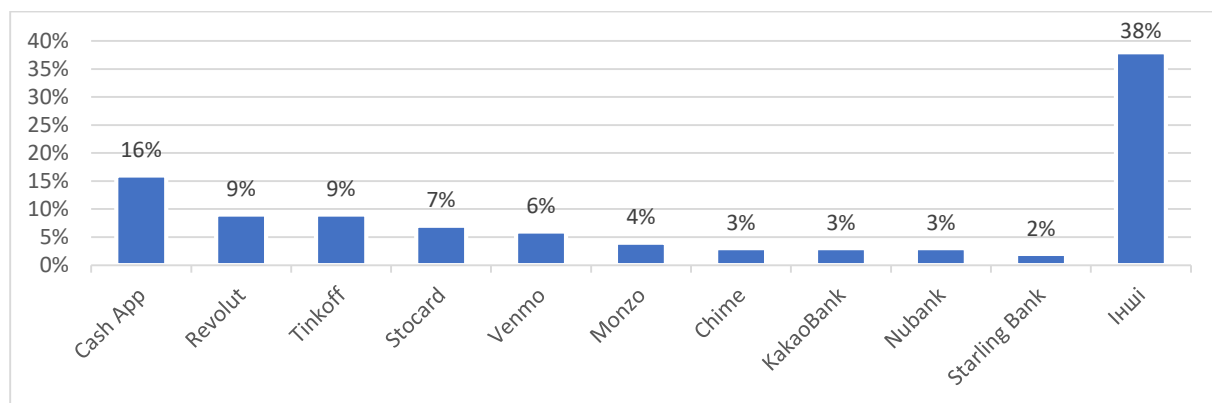

Рис. 4. Ключові учасники ринку необанкінгу у 2022 році за кількістю клієнтів [15]

Дані на рисунку 4 свідчать про те, що на цьому етапі становлення ринку необанкінгу він має досить невелику кількість учасників. Вхід на ринок є обмеженим, оскільки для запуску такої діяльності необхідно отримати ліцензію регулятора, а також володіти значною сумою початкових інвестицій для запуску діяльності. Разом з тим існує тенденція до появи нових учасників ринку, що посилюватиме між ними конкуренцію.

Розвиток необанків пов'язаний саме із розвитком цифрового суспільства та поширенням цифрових технологій серед населення більшості країн світу. Протягом останніх десятиліть традиційні банківські установи вкладають чимало зусиль у розвиток своїх цифрових комунікаційних каналів, таких як мобільні додатки та інтернет-банкінг. Ця ініціатива призначена для забезпечення клієнтам максимальної зручності та доступності банківських послуг. Внаслідок цього клієнти можуть виконувати банківські операції швидко та ефективно, незалежно від свого місця перебування. Крім того, банки активно використовують передові технології штучного інтелекту та аналізу великих обсягів даних для обробки інформації про клієнтів та транзакції. Це дозволяє прогнозувати поведінку клієнтів, надавати індивідуалізовані рекомендації та пропозиції, а також забезпечувати високий рівень безпеки, виявляючи підозрілі операції. Традиційні банки також проявляють зростаючий інтерес до співпраці з фінтех-стартапами та іншими технологічними компаніями з метою поліпшення своїх послуг та розширення клієнтської бази. У додаток до цього цифрова трансформація сприяє підвищенню надійності традиційних банків та зменшенню загроз фінансовому шахрайству. Тим часом необанки, що суттєво залежать від цифрових інновацій, також відчувають вплив процесу цифровізації. Небанки володіють цифровими платформами, що базуються на мобільних додатках та вебплатформах. Це надає можливість надавати інноваційні та зручні фінансові

послуги, що приваблюють молоду та технологічно орієнтовану аудиторію. Крім того, цифрова трансформація спонукає до створення нових форматів надання платіжних послуг. Необанки часто впроваджують інноваційні рішення, такі як передплачені картки, безконтактні платежі та мобільні перекази коштів, що полегшує проведення оперативних операцій для клієнтів. Деякі необанки спеціалізуються на наданні інвестиційних послуг, що дозволяє клієнтам інвестувати у різні активи через цифрові платформи з низькими комісійними та мінімальними обмеженнями.

Необанки можуть пропонувати інноваційні підходи до кредитування, такі як використання альтернативних даних для оцінки кредитної спроможності або надання миттєвих кредитів через мобільний додаток. Використання цифрових технологій дозволяє необанкам пропонувати клієнтам спрощений процес реєстрації та отримання послуг, що привертає нових користувачів. Цифровізація значно впливає на розвиток та діяльність необанків, і цей вплив можна проаналізувати з різних аспектів. Цифровізація дозволяє необанкам надавати послуги через мобільні додатки та вебплатформи, що робить їх дуже зручними та доступними для клієнтів. Клієнти можуть здійснювати операції, перевіряти стан рахунків, здійснювати перекази коштів і отримувати фінансові послуги з будь-якого місця зі зручністю та швидкістю, що раніше було неможливим з традиційними банками.

Необанки активно використовують передові технології, такі як штучний інтелект, машинне навчання та аналіз даних, для вдосконалення своїх послуг. Це дозволяє їм створювати персоналізовані рішення для клієнтів, які враховують їхні індивідуальні потреби та вподобання. Відсутність фізичних відділень дозволяє необанкам працювати без обмежень щодо часу та місця, що забезпечує їм гнучкість та знижує витрати на інфраструктуру. Це дозволяє швидше реагувати на ринкові зміни та впроваджувати нові функції та послуги. Необанки мають можливість розширити свою діяльність глобально через інтернет. Вони можуть залучати клієнтів з різних країн та надавати міжнародні фінансові послуги без необхідності відкривати фізичні представництва в кожній країні.

З іншого боку, з поширенням необанків зростає конкуренція на ринку фінансових послуг. Традиційні банки також активно розвивають свої цифрові рішення, що може створити тиски на необанки. Крім того, зі зростанням кількості транзакцій та даних, що обробляються в онлайн-середовищі, збільшується ризик кібератак та несанкціонованого доступу до фінансової інформації, що ставить під загрозу безпеку клієнтів та довіру до необанків. У зв'язку зі зростанням популярності необанків, регулятори можуть впроваджувати нові правила та стандарти для гарантування безпеки, захисту прав споживачів та уникнення фінансової нестабільності. Це може створити додаткові вимоги та витрати для необанків. Враховуючи ці чинники, необанки мають приділяти особливу увагу безпеці даних та захисту клієнтів, розвивати інновації та підвищувати ефективність, а також працювати над персоналізацією послуг для забезпечення стійкого розвитку та успішної конкуренції на ринку фінансових послуг. Ризики для необанків в умовах цифровізації економік фактично збігаються із ризиками для усієї банківської системи та фінансового сектору економіки.

Також основними перевагами необанкінгу можна зазначити :

1. Мінімізацію тимчасових витрат, що досягається за допомогою відсутності черг та можливості здійснення банківських операцій. Відкриття рахунків та проведення операцій з ними, надання кредитів, управління капіталом, залучення вкладів та депозитів у комфортних для клієнта часі та місці у віртуальному режимі з будь-якого цифрового носія. Також завдяки використанню інноваційних технологій забезпечується економія часу під час отримання технічної підтримки;

2. Лаконічний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс мобільних додатків, що базується на ігрових механізмах;

3. Низький рівень комісійних, що стягуються з клієнтів. Традиційні банки змушені стягувати їх з клієнтів у розмірі, як мінімум еквівалентному операційним витратам;

4. Систематичне розширення списку інноваційних банківських продуктів, що розробляються і успішно впроваджуються.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Необанки мають перевагу у використанні новітніх цифрових технологій, що дозволяє їм надавати зручні та інноваційні фінансові послуги. Це може допомогти необанкам залучати нових клієнтів та зберігати існуючих, що допомагає протистояти ризику втрати клієнтів. Відсутність фізичних філій дозволяє необанкам бути гнучкими та швидко адаптуватися до волатильних ринкових умов. Це дозволяє знижувати ризик втрати конкурентоспроможності на ринку. Використання штучного інтелекту та аналітики дозволяє необанкам надавати персоналізовані рішення та послуги клієнтам, що підвищує лояльність та задоволеність клієнтів, тим самим знижуючи ризик втрати клієнтів. Цифрові технології дають необанкам можливість розширити свою діяльність на міжнародних ринках без необхідності відкривати фізичні представництва в кожній країні. Це дає нові можливості для збільшення клієнтської бази та зростання прибутків. Проте необанкам властиві специфічні ризики, що можуть суттєво нашкодити як самому банку, так і його клієнтам. З використанням цифрових технологій збільшується ризик кібератак та несанкціонованого доступу до фінансових даних клієнтів. Необанки мають надавати належну увагу кібербезпеці та забезпечувати захист даних. Відмови в роботі, помилки та інші технічні проблеми можуть негативно позначитися на довірі клієнтів та призвести до втрати бізнесу.

References:

1. Banga, C., Beena, F., Manchandani, P. and Shukla, V. (2023), «Growth and Future of Neo Banks – a Survey», *International Conference on Computational Intelligence and Knowledge Economy (ICCIKE)*, doi: 10.1109/ICCIKE58312.2023.10131692.
2. Bansal, S. and Garg, N. (2023), «Neo Banking As Disruptive Innovation To Indian Banking Sector», *European Chemical Bulletin*, No. 12, Issue 4, pp. 11113–11123, [Online], available at: <https://www.eurchembull.com/uploads/paper/70b123ca1a82f8ad0ef1fa25c11d4f2f.pdf>
3. Gorodianska, L., Nosenko, T. and Vember, V. (2019), «Neobanks Operations and Security Features», *International Scientific-Practical Conference Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S & T)*, IEEE, [Online], available at: <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9061268/authors#authors>
4. GrantThornton (2022), *The banking matrix: Emergence of open and integrated neobanks*, [Online], available at: https://www.grantthornton.in/globalassets/1.-member-firms/india/assets/pdfs/the_banking_matrix_emergence_of_open_and_integrated_neobanks.pdf
5. Hopkinson, G., Klarova, D., Turcan, R. and Gulieva, V. (2019), «How neobanks' business models challenge traditional banks», [Online], available at: https://www.researchgate.net/publication/335205599_How_neobanks%27_business_models_challenge_traditional_banks
6. Jagrič, T. and Amon, A. (2023), «Key factors of neobanking's occurrence», *Journal of Innovative Business and Management*, doi: 10.32015/JIBM.2023.15.1.1.
7. Koibichuk, V., Ostrovska, N., Kashiyeva, F. and Kwilinski, A. (2021), «Innovation technology and cyber frauds risks of neobanks: Gravity model analysis», *Marketing and Management of Innovations*, Issue 1, pp. 253–265, [Online], available at: https://www.researchgate.net/publication/351024892_Innovation_technology_and_cyber_frauds_risks_of_neobanks_gravity_model_analysis
8. McKinsey & Company (2021), *Building the AI bank of the future*, [Online], available at: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/financial%20services/our%20insights/building%20the%20ai%20bank%20of%20the%20future/building-the-ai-bank-of-the-future.pdf>
9. Murinde, V., Rizopoulos, E. and Zachariadis, M. (2022), «The impact of the FinTech revolution on the future of banking: Opportunities and risks», *International Review of Financial Analysis*, Vol. 81, [Online], available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1057521922000734>
10. PwC (2021), *The evolution of neobanks in India – Impact on the financial ecosystem*, Fintech Convergence Council, [Online], available at: <https://www.pwc.in/assets/pdfs/consulting/financial-services/fintech/publications/the-evolution-of-neobanks-in-india.pdf>
11. Redesigning Financial Services (2022), *How digital banks are upending the traditional industry*, [Online], available at: <https://redesigning-fs.com/wp-content/uploads/2022/02/The-ascent-of-Neobanks.pdf>
12. Reepu, R. (2023), *Banking of the Upcoming Age: Neo Banks*, IGI Global, [Online], available at: <https://www.irma-international.org/viewtitle/321445/?isxn=9781668483121>
13. Shabu, K. and Vasanthagoal, R. (2022), «Neo banking in India: Opportunities and Challenges from Customer Perspective», *Proceedings of the International Conference on Innovative Computing & Communication (ICICC)*, [Online], available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4037656
14. Shettar, R. (2020), «Neo Bank: A new Landscape», *Journal of Xi'an University of Architecture & Technology*, No. 12 (3), pp. 3843–3847, [Online], available at: <https://docplayer.net/199628531-Neo-bank-a-new-landscape.html>
15. Statista (2023), «Neobanking – Worldwide», [Online], available at: <https://www.statista.com/outlook/dmo/fintech/neobanking/worldwide>
16. Stegmeier, C. and Verburg, M. (2022), *The Future of Neobanking. How can Neobanks unlock profitable growth?*, [Online], available at: https://www.simon-kucher.com/sites/default/files/WP_Neo-Banking_A4_Digital_CBU.pdf
17. Temelkov, Z. (2020), «Difference between Traditional bank model and Fintech based digital bank and Neobanks model», *Socio Brains*, pp. 8–15, [Online], available at: https://www.researchgate.net/publication/348651199_differences_between_traditional_bank_model_and_fintech_based_digital_bank_and_neobanks_models
18. Temelkov, Z. (2022), «Factors affecting neobanks sustainability and development», [Online], available at: <https://js.ugd.edu.mk/index.php/JE/article/view/4930/4340>

Вакун Оксана Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Західноукраїнського національного університету.

<https://orcid.org/0000-0002-7774-7204>.

Наукові інтереси:

- економічний вплив необанків;
- інноваційні технології в необанках.

Вінтоняк Алла Михайлівна – доктор філософії, старший викладач Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Західноукраїнського національного університету.

<https://orcid.org/0000-0002-7729-7602>.

Наукові інтереси:

- соціальні аспекти розвитку необанків;
- інноваційні технології в необанках.

Зяць Марта Яремівна – кандидат економічних наук, доцент Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Західноукраїнського національного університету.

<https://orcid.org/0000-0002-5073-9247>.

Наукові інтереси:

- соціальні аспекти розвитку необанків.

Vakun O.V., Vintonyak A.M., Zayats M.Ya.

Features of the development of neobanks as a component of the digital economy

Neobanks, as subjects of the financial market, are fintech companies that operate under their own banking license or based on the license of an existing bank. They focus exclusively on the digital environment and do not have traditional physical branches. This allows them to reduce costs and offer more favorable commission rates and interest rates to their customers. Neobanks own digital platforms based on mobile applications and web platforms. This provides an opportunity to provide innovative and convenient financial services that appeal to a young and technologically oriented audience. In addition, digital transformation encourages the creation of new formats for providing payment services. Neobanks often introduce innovative solutions such as prepaid cards, contactless payments and mobile money transfers, which make it easier for customers to carry out operational transactions. Some neobanks specialize in providing investment services that allow clients to invest in various assets through digital platforms with low fees and minimal restrictions. Neobanks can offer innovative approaches to lending, such as using alternative data to assess creditworthiness or providing instant loans via a mobile app. The use of digital technologies allows neobanks to offer customers a simplified process of registration and receiving services, which attracts new users. Digitization allows neobanks to provide services through mobile applications and web platforms, making them very convenient and accessible to customers. Customers can make transactions, check account balances, transfer funds and receive financial services from anywhere with convenience and speed.

Keywords: digitalization; neobanking; fintech banks.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2025.